

Дослідженнями передбачалося виділити кращі зразки з високою продуктивністю зеленої маси та сухої речовини, які можуть використовуватися як генетичні джерела господарсько-цінних ознак.

Нами встановлено, що формування зеленої маси конюшини повзучої у значній мірі залежить від гідротермічних ресурсів регіону, які складаються впродовж вегетаційного періоду.

Дослідженнями встановлено, що найвищу продуктивність зеленої маси отримано в 2014 р. у зразка Milka (DEU) – 5,52 кг/м<sup>2</sup>, найнижча у зразка Sonja (SWE) – 3,98 кг/м<sup>2</sup>. В умовах 2015 р. продуктивність зеленої маси була найнижчою впродовж усіх років досліджень, яка у розрізі колекційних зразків коливалася від 3,59 кг/м<sup>2</sup> у зразка Ladino Gigante (ITA) до 4,70 кг/м<sup>2</sup> у зразка Milka.

За середніми показниками трьохрічних досліджень виділені зразки конюшини повзучої, що характеризувались високою продуктивністю зеленої маси, а саме: Milka – 5,04 кг/м<sup>2</sup>, Huia (NZL) – 4,88 та Даная (UKR) – 4,42 кг/м<sup>2</sup>. Нижчою продуктивністю зеленої маси характеризувалися колекційні зразки Ladino Gigante – 3,85 кг/м<sup>2</sup> та Sonja – 3,81 кг/м<sup>2</sup>. Найвищу продуктивність сухої речовини відмічено у зразка Milka (DEU) – 0,80 кг/м<sup>2</sup>.

Таким чином, в умовах Лісостепу України найвищі показники зеленої маси – 5,04 кг/м<sup>2</sup> та сухої речовини – 0,80 кг/м<sup>2</sup> отримано у зразка Milka (DEU).

## **СКЛАД І ВИКОРИСТАННЯ КОЛЕКЦІЇ ГЕНЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ ГРЯСТИЦІ ЗБІРНОЇ В ПЕРЕДКАРПАТТІ**

### COMPOSITION AND USE OF DACTYLIS GENETIC RESOURCES COLLECTION IN PRECARPATHIANS

**М.М.Хом'як**

M.M. Khom'yak

**Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН**

Institute of Agriculture of Carpathian Region of NAAS

e-mail: homyakM@ukr.net

*По результатам комплексного изучения интродуцированных образцов и образцов собственной селекции сформирована коллекция ежи сборной (*Dactylis glomerata* L.), включающая 141 образец. Создана признаковая коллекция по урожайности и другим хозяйственно-ценным признакам, включающая 49 образцов из 8 стран. На основе коллекционного материала созданы сорта специализированного назначения Дрогобычанка, Маричка, Бойкивчанка, которые составляют основу для увеличения и стабилизации урожая этой культуры.*

*According to the results of a comprehensive study of the obtained samples and by their own breeding the collection of cocksfoot (*Dactylis glomerata* L.) including 141 accessions is created. The trait collection on yield capacity and other economic traits is formed which*

*includes 49 accessions from 8 countries. There were created varieties of specialized destination Drohobychanka, Marichka, Boykivchanka that make a base for increase and stabilization of yields of this crop.*

Відродження тваринництва неможливо без міцної кормової бази, основою якої є розширення посівів кормових культур. Провідне місце займають багаторічні злакові трави, що найбільш повноцінно забезпечують тваринництво багатими на білок і вітаміни зеленими кормами, сіном, трав'яним борошном, сінажем, силосом. Серед них найбільш потенціально можливостями відзначається грядиця збірна (*Dactylis glomerata* L.). Вона однаково цінна як для сінокісного, так і для пасовищного використання, більш врожайна в порівнянні із іншими травами. Окрім зеленої маси з цієї рослини отримують якісне сіно. Разом з тим, високу продуктивність грядиці збірної можуть забезпечити тільки нові сучасні сорти з покращеними показниками продуктивності.

Значна робота у цьому напрямку проводиться лабораторією селекції трав ІСГ Карпатського регіону НААН. Ведеться пошук і вивчається вихідний матеріал для створення нових сортів грядиці збірної різних напрямків використання (сінокісний, пасовищний і комбінований). Головними напрямками роботи є залучення нових зразків, збереження колекційного матеріалу в живому стані з високою життєздатністю і сортовою чистотою, всебічне вивчення колекції, виділення джерел і донорів цінних ознак, розмноження для закладки на довгострокове зберігання в Національне сховище та сховище лабораторії селекції трав, забезпечення селекційних установ цінним вихідним матеріалом.

Упродовж 2000-2015 рр. проведено пошук і залучення нових зразків генофонду рослин грядиці збірної. За результатами комплексного вивчення залучених зразків, а також зразків власної селекції сформована колекція грядиці збірної (141 зразок). На довгострокове зберігання у Національне сховище закладено насіння 122 зразків і передано 130 паспортів зразків даної культури в Центральну базу НЦГРРУ. Поглиблене вивчення морфологічних і господарських ознак колекційних зразків дозволило:

- створити та зареєструвати в НЦГРРУ ознакову колекцію грядиці збірної за урожайністю та іншими цінними ознаками (у складі колекції 49 зразків з 8 країн світу) (Св. № 116); зразок генофонду грядиці збірної (популяція Дрогобичанка пізня – UI 1900231) пасовищного типу використання в якій поєднується облиствленість 76 %, стійкість до іржі 7 б., зимостійкість 8 б., високий вміст протеїну 11,1 % при урожайності зеленої маси 414 ц/га та насіння 2,98 ц/га (Св. № 939); сформувати інтродукційну базу даних.

- створити та зареєструвати сорт грядиці збірної Дрогобичанка, який занесено до Державного реєстру сортів рослин придатних для

поширення в Україні, з 1979 року. В 2014 році одержано свідоцтво (№140822) і патент (№140667) на сорт Марічка сінокісно-пасовищного напрямку використання. Врожай зеленої маси 32-37 т/га, сухої речовини 9,1 т/га, насіння 0,6 т/га та вміст білка 7,1 %. Період від відновлення весняної вегетації до збиральної стиглості становить 120 діб. В 2015 році передано на Державну науково-технічну експертизу селекційний номер № 912 під назвою Бойківчанка (Заявка № 15182003). Сорт створено багаторазовим індивідуальним добором із сорту Dainava сінокісно-пасовищного напрямку використання, врожай зеленої маси 48,8 т/га, сухої речовини 11,1 т/га, насіння 0,49 т/га. Зимо- посухостійкий, стійкий проти хвороб. Період від відновлення весняної вегетації до збиральної стиглості становить 127 діб.

Отримані сорти не є конкурентами один одному, кожний з них має своє спеціалізоване призначення. Разом вони становлять необхідну для успішного впровадження грядиці збірної в регіоні ресурсну базу взаємодоповнюючих сортів, яка здатна забезпечити збільшення і стабілізацію виробництва цієї культури.